

Европейски съюз
Европейски структурни и
инвестиционни фондове

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ОКОЛНА СРЕДА 2014 – 2020 г."

РЪКОВОДСТВО за засаждане на дърво

2023

Кои растителни видове наричаме дървета?

Дърветата са многогодишни растения с голямо стъбло, което използва дървесината като своя структурна тъкан. Обикновено за дървета се приемат дървесни растения с височина на зрялото растение поне 3 – 6 м, с диаметър на стеблото поне 10 см. Дърветата имат дълъг живот, като някои могат да достигнат възраст до няколко хиляди години и височина до 115 м. Дърветата са разпространени почти по цялата земя и представляват важен компонент от биосферата, тъй като възпрепятстват ерозията на почвата и създават защитена екосистема в и под своята корона. Дърветата играят съществена роля за образуването на кислород и намаляването на въглеродния диоксид в атмосферата, както и за намаляването на температурните амплитуди. Дърветата, подобно на всички живи същества, растат, възпроизвеждат се и реагират на околната среда. Те произвеждат храната си чрез фотосинтеза и са от семейството на дървесните растения, които имат камбий – специален слой от клетки, които позволяват на дървото да увеличи обиколката си.

Дървесината, добивана от дърветата, е материал с широко приложение в строителството и в производството на различни продукти. В много части от света служи и като основен източник на енергия.

Части на дървото

Короната на дървото е съставена от листа и клони. Стволът на дървото поддържа короната и служи като „магистрала“ за веществата. Кората защитава дървото от насекоми и болести, прекомерна топлина, студ, наранявания и други външни влияния. Корените на дървото поддържат ствола и короната, а също така го закрепват за почвата. Те служат като склад за хранителни вещества, произведени от листата през вегетационния период. През зимата дървото използва тези запаси, за да се храни. Корените също абсорбират вода и хранителни вещества от почвата.

Видове дървета

Дърветата могат да бъдат разделени на два вида – широколистни и иглолистни.

Широколистните дървета, както подсказва и името им, имат по-големи и по-широки листа от иглолистните. По-големият размер на листата означава по-голяма повърхност за процеса на фотосинтеза. Но те са по-крехки и уязвими на атмосферните влияния. Затова листата на повечето широколистни дървета опахват през есента и зимата.

Иглолистните дървета запазват листата си през цялата година.

Производство на посадъчен материал

За залесяване най-често се използват местни и нетипични (интродуцирани) дървесни и храстови видове, които са подходящи за условията на съответния район и притежават необходимите устойчивост и качества за постигане на поставените цели.

Процесът по залесяване започва с производството на посадъчен материал. Производството на фиданки се извършва в специализирани горски разсадници чрез следните способы:

1. Посев на семена в лехи
2. Посев на семена в контейнери
3. Вкореняване на зимни стъблени резници от топола.

Подготвителен етап при засаждане на дърво

Той изисква известно планиране в зависимост от мястото, което сте избрали.

Избор на локация

Изберете от едно до три различни места, където искате да засадите дървета. Не всеки терен е подходящ. Огледайте се. Има ли електропроводи или друг тип комуникационни мрежи над мястото? Дървото, което ще посадите, ще порасне няколко метра и е възможно след години да повреди мрежата. По-добре потърсете терен без надземни електропроводи.

Помислете за това, че корените на дърветата могат да увредят пътната настилка дори отвъд пространството, което кореновата им система заема. Дърветата се нуждаят от достатъчно почва, за да растат и оцеляват. Пътната настилка може да блокира естествения поток на хранителните вещества за дървото.

Проверете дали има жилищна или друг тип сграда в близост до мястото, което сте избрали. Сянката от широколистни дървета, засадени от източната или западната страна на сградата, може да помогне за спестяването на енергия през зимата и лятото. Широколистните дървета ще пазят сянка през горещите месеци, а през зимата, когато листата опадат, ще позволяват на слънцето да огрява сградата. Иглолистните дървета пък могат да играят роля на предпазна бариера срещу вятъра и снега.

Проверете има ли други дървета наблизо

Има няколко причини да не засаждате дървета твърде близо едно до друго. Някои от тях се нуждаят от много светлина, а други – не.

Проверете слънцегреенето

Отидете на избрания от Вас терен сутринта и след това отново следобед. Ето как може да определите дали теренът е слънчев:

- слънчев терен – лъчите се усещат 6 часа или повече на ден
- частично слънчев – 4 до 6 часа на ден;
- сенчест – по-малко от 4 часа на ден.

Източници на вода

Особено през първите две години след засаждането дърветата се нуждаят от повече вода, за да растат. Затова е важно да се уверите, че може да осигурите достатъчно вода за дървото.

Безопасност

Не е безопасно да се прави изкоп за дърво на терен, на който има вкопани кабели, ВИК тръби, септични ями или газопроводи.

Почвата и водата

За да определите колко бързо се оттича водата в почвата, направете следния експеримент – изкопайте дупка дълбока около 45 см и широка 30 см. Напълнете я с вода и наблюдавайте. Ако водата се оттича в рамките на един час, почвата има добър дренаж. Ако отнеме няколко часа или ден, почвата има среден дренаж. Ако водата се отцежда повече от ден, то почвата е с лош дренаж.

Кога е подходящото време за засаждане на дърво?

Дървото трябва да се засажда през пролетта или есента, за да се гарантира, че шансовете му да оцелее са големи. Имайте предвид, че изборът на подходящото дърво и снабдяването с него също ще отнеме време.

Подготовка за засаждането

След като определите мястото и сезона, имате още малко работа.

Отделете си поне половин ден за засаждането и си набавете необходимите консумативи.

За Вас:

аптечка за първа помощ

слънцезащитен крем

репелент

мокри кърпички

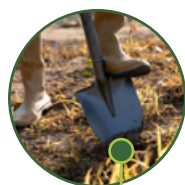

вода

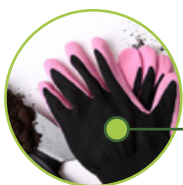

нещо за хапване

За процеса на засаждане:

лопата или
мотика

ръкавици

ножици и/
или нож

чук

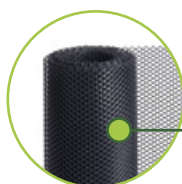
пръст/
компост

съдове за
вода

дървени колове
за укрепване на
дървото

мрежа или друг
материал за оградяване/
предпазване на
дървото

Подготовка на терена

Необходимата площ за засаждане ще зависи от броя на дърветата и необходимото отстояние според вида им. Не забравяйте да спазвате инструкциите за отстояние за всеки сорт. Разстоянието за засаждане зависи от вида и височината, която дървото ще достигне. Старайте се да имат поне 1,5 – 2 метра отстояние едно от друго. Трябва добре да почистите мястото от гъсти храсти и трева. Може да си подготвите почвата предварително. Добре е да помислите как ще осигурите вода както в деня на засаждане, така и за бъдещите грижи за дървото. Те изискват регулярно поливане поне през първата година от засаждането.

Избор на дърво

След като изберете мястото, идва ред да помислите какъв вид дърво ще вирее най-добре на него. Добре е да се консултирате със специалист за размерите на дървото, които то ще достигне в своята зрялост, дали е типичен вид за този район, дали почвата е подходяща за него, дали е влаголюбиво, обича ли слънце или ще вирее добре на студено и сенчесто. Местните видове дървета, които осигуряват храна за други растителни и/или животински видове, са за предпочитане. Другото правило е, че колкото е по-голямо дървото, толкова по-големи ползи ще предостави на Земята по време на своя живот.

Вида дърво спрямо кореновата му система

Дървета с плитка коренова система

При някои видове кореновата система е плитка и широка – преобладаващата част се намира на около 80 см в дълбочина. Такива дървета лесно могат да бъдат изкоренени при силни пориви на вятъра или тежък мокър сняг, особено когато остареят. Ако са близо до къщата или друга постройка, могат да нанесат сериозни поражения, материални и нематериални. Такава е кореновата система на брезата, на повечето иглолистни, на някои явори и др.

Дървета с дълбока и мощна коренова система

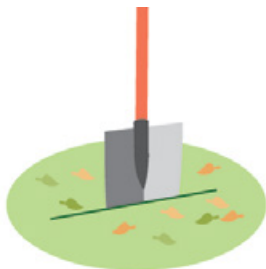
Такива са орехите, дъбът, черницата и други. Корените им не само повдигат дворните настилки, те могат да напукат или изместят основите на къщата. Случва се дълбоките, мощни корени да повредят водопроводни и канализационни тръби.

Процес на засаждане

Засаждане на малки дървета

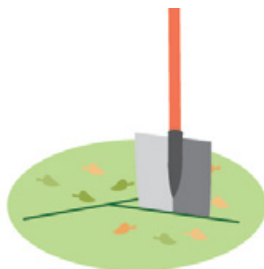
Има три начина да засадите малки дървета:

- засаждане с прорез
- засаждане върху трева
- засаждане на могили и било.

Засаждане с прорез

Засаждането с прорез или процеп с градинска лопата е най-бързият, но не и най-надеждният метод за засаждане на малки дървета. Като цяло е подходящ за масово засаждане на присадки с гол корен и стебла по-ниски от 90 см. Не трябва да се използва във влажна почва, за големи или скъпи дървета или където щетите трябва да са сведени до минимум.

Засаждане на затревен терен

Добре е на подобно място да зачистите до голо отрязък с диаметър около 0,5 метра. Може да отскубнете/зачистите най-горния слой на почвата, на около сантиметър, с лопата или мотика.

Използвайте лопатата, за да прорежете чима в почвата до дълбочина, която ще побере корените на дървото, което се засажда.

Движете лопатата назад и напред в почвата, за да направите достатъчно голяма дупка за корените.

Поставете дървото на мястото и укрепете почвата около стеблото с крак.

Засаждане на затревен терен

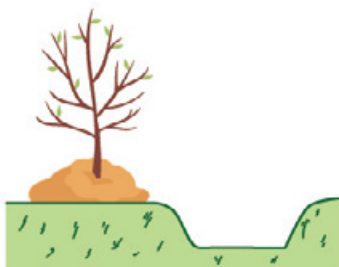
Този метод е полезен за засаждане на малки дървета във влажна земя, особено на торфени почви, тъй като подобрява дренажа около корените.

Изрежете квадрат от трева и го обърнете с тревната страна надолу. Направете прорез в чима и почвата отдолу. Поставете корените, след това е добре теренът да бъде утъпкан.

Засаждане на могили и било

За слабо дренирани места, където тревата е трудна за изчистване, засаждането на могили осигурява допълнително естествено дрениране на почвата. Във всички случаи е важно да се сложи мулч (мулчирането е процес, при който се извършва покриване на почвата около растенията с различни материали, регулиращи водните и въздушните режими в повърхностния слой на почвата) по време на засаждането, защото това ще намали необходимостта от плевене и поливане, а това ще увеличи шансовете на дървото за оцеляване.

На открити места засадете от страната на вятъра.

Защита на дърветата

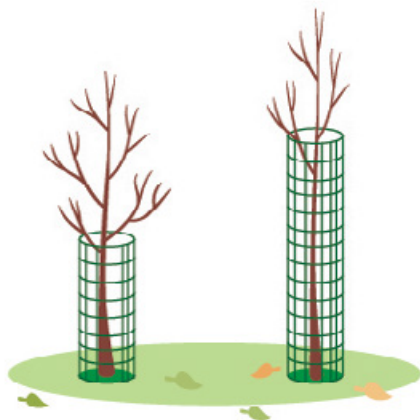
Дърветата, особено когато са млади, са изключително уязвими и е добре да се обезопасят със защитни средства. Мерките за защита обаче могат да увеличат значително първоначално планираните разходи. Обикновено е по-евтино да се защити цяла група от дървета, а не отделни видове.

Огради

Разходите за ограда са свързани с размера и формата на оградената земя, независимо от броя на дърветата. Дълги, тънки или сложни форми на терена увеличават разходите за ограждения. Най-евтини са оградите във формата на квадрати и широки правоъгълници.

Ограда (телена мрежа или пластмаса) се препоръчва за защита на насаждения на терени с размери по-малки от 2,5 акра. За по-големи площи се препоръчва ограда по периметъра. Тя обикновено е по-евтина, но няма да може да играе роля на бариера пред животни или вредители.

Заслоните улесняват намирането на новозасадените дървета за последващо плевене и поддръжка. Пластмасовите заслони действат като мини оранжерии. Това може да ускори растежа на дървото до пет пъти през първите две години.

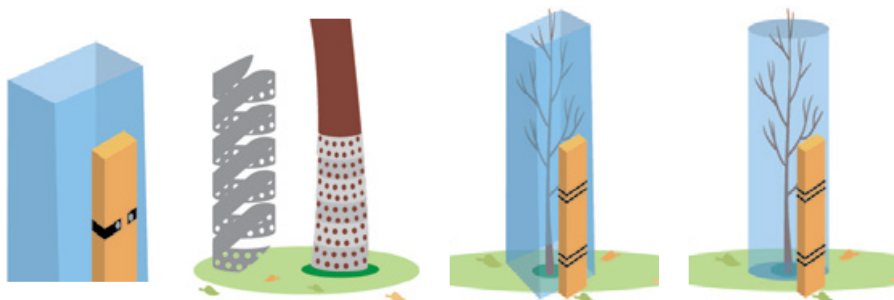
*Има различни протектори за дървета,
както и различни начини за укрепването им.*

Спирални протектори за дървета

Екструдирани пластмасови тръби – има различни видове, но всички имат една и съща функция. Има различни начини за укрепването им.

Укрепване на протектора с дървен кол и метална скоба

Укрепване на протектора с дървен кол и колани

Протектор тип предпазна мрежа –

фина мрежа, която обгръща стеблото на дървото, осигурява надеждна защита срещу зайци и сърни.

С перфорацията на мрежата се осигурява достатъчна вентилация от вътрешната страна на протектора. Не позволява развитието на насекоми и влажна среда.

Протекторът се отваря с растежа на дървото, като се избягва риска от “задушаване”.

Неговата гъвкавост му позволява да се адаптира към стеблото безпроблемно.

Засаждане на големи дървета

Въпреки че е трудоемко, засаждането в яма е най-добрият метод за големи дървета, тъй като осигурява много място за корените. От съществено значение е за дървета с височина над 90 см.

Засаждане в яма

В богата на минерали и торове почва изкопайте дупка, достатъчно голяма, за да побере цялата коренова система на дървото. В по-бедна почва изкопайте по-широка и по-дълбока дупка, като е добре да добавите тор или друг продукт за обогатяване на почвата.

Разкопайте добре пръстта, за да подобрите дренажа ѝ, и да я обогатите с кислород, който ще е необходим за подхранване на корените.

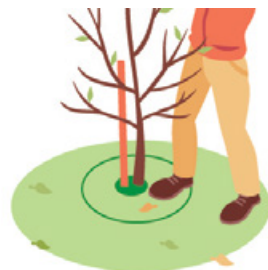

Внимателно отстранете корените, които са наранени, обикновено това са тези, които са били в близост до саксията.

Използвайте кол за укрепване, ако дървото е над 1,5 м. Забийте кола в дъното на ямата и след това поставете дървото от страната на вятъра.

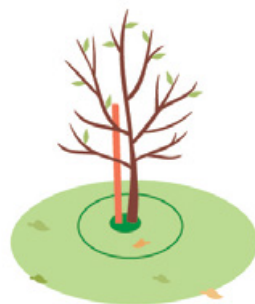
Засипете с пръст и леко разклатете дървото нагоре и надолу, за да осигурите добър контакт между корените и почвата. След като се покрият корените, продължете да утъпквате пръстта. Добре е да насипете допълнително пръст върху ямата, така че да се получи малка могилка. При не толкова рохка почва не утъпквайте много терена.

Полейте дървото. Напоейте почвата с най-малко пет литра вода, като количеството варира в зависимост от размера на дървото. Почистете тревата и плевелите в диаметър 1 м около дървото и нанесете слой мулч.

Укрепване на дърво с кол

Този тип укрепване според съвременните схващания не се препоръчва да се прави с високи колове, тъй като поклащането от вятъра стимулира естествените процеси по нарастване и укрепване на стеблото на дървото. Без кол за укрепване цялото дърво се люлее, стимулирайки растеж с максимален диаметър. За големи дървета например 2/3 от коловете трябва да са под земята. Колът трябва да се забие в основата на ямата, за да осигури достатъчна стабилност. Все пак има терени, на които трябва да се направи укрепване с кол. Ето как може да се случва това.

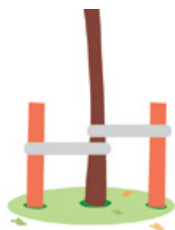
Използване на един кол за укрепване

Първо поставете колчето от страната на дървото, обърнато по посоката на вятъра, за да се намали триенето на колчето в стеблото на дървото при бури. Разположете дървото на 25 до 50 мм от колчето.

Разтягащи въжета

Подходящи само за големи, тежки дървета, засадени на места, където няма опасност хора да се спънат във въжетата.

Двойното осигуряване е подходящо за ветровити открити места.

Ъглов кол

Използва се за дървета с голяма коренова система.

Поливане на дървото

Поливането е един от най-важните компоненти в грижата за дърветата. При липса на влага развитието на растенията ще се забави, а при излишък може те да бъдат атакувани от вредители или корените им да изгният.

Кога е най-доброто време за поливане през деня?

По-добре е да поливате дърветата сутрин преди 10.00 часа или вечер след 18.00 часа. Най-ранните часове при изгрев и няколко часа преди залез са оптимални. През деня на слънце по-голямата част от използваната за напояване влага се изпарява, без да достига до корените. Освен това пръски, случайно попаднали върху листата, действат като лупа за слънчевата светлина и причиняват изгаряния.

Доброволчество при залесяването

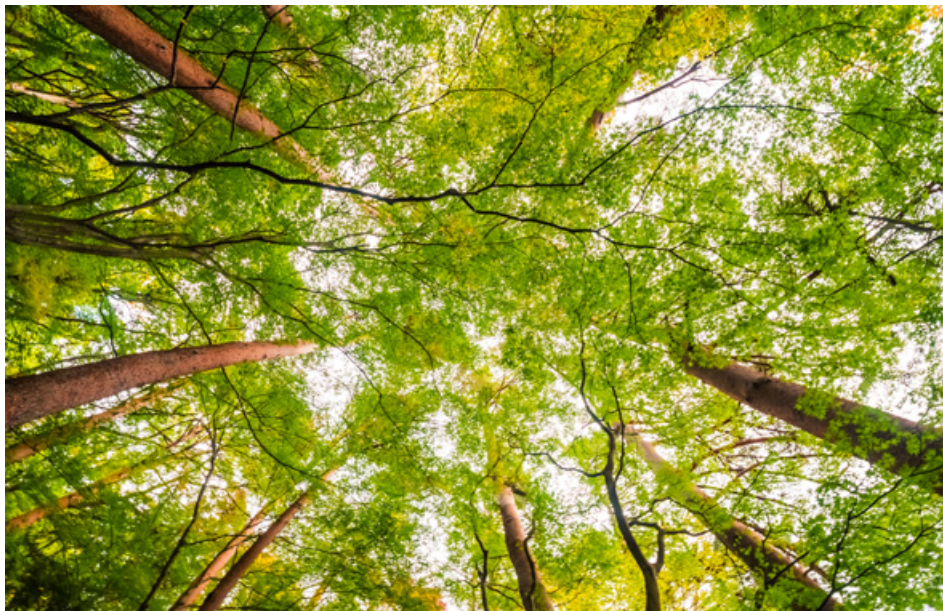
Доброволството рано или късно възниква във всяко общество. Условиата, които го определят, и формите на изразяване могат да варират в различните култури, но мотивите, които го задвижват, са общи и универсални: желание за принос към общото благо в резултат на свободна воля или в дух на солидарност, без очаквания за материално възнаграждение. Доброволството като цяло се счита за алтруистична дейност и има за цел да насърчи доброто или да подобри качеството на живот на хората. Едно общество, което подкрепя и насърчава различни форми на доброволческа дейност, е вероятно и общество, което спомага за благосъстоянието на своите граждани. От друга страна, общество, което не признава и не улеснява приноса на доброволците, се лишава от множество ползи за общественото благосъстояние.

Доброволството е средство за социално включване и интеграция, основана на ценности. То допринася за това обществото да бъде по-сплотено, спомага за създаването на доверие и солидарност, а по този начин и за изграждане на активно гражданско общество, което подпомага държавата и общественото развитие. Доброволството играе важна роля в намирането на решения по обществено значими въпроси. Доброволците и техните организации често са в основата на развитието на новаторски дейности за установяване, оповестяване и отговаряне на потребностите, присъстващи и възникващи в обществото.

През пролетта и есента тези, които искат да помогнат за опазване на природата, могат да се включат в доброволчески акции за почистване и залесяване. На много места в България залесяването залага на доброволческия принцип, напълно безплатно е за участниците и всеки е добре дошъл без нужда от записване.

Чрез подобни инициативи с доброволци се дава възможност на всички желаещи да се запознаят с лесовъдската дейност и да се доближат до нея, както и да дадат своя принос в увеличаването на българските гори.

Можете да получите повече информация за включването в инициативи по доброволческо залесяване в Териториалните поделения на Северноцентралното държавно предприятие ДП „Северноцентрално държавно предприятие“.

„Северноцентрално държавно предприятие“ работи по проект BG16M1OP002-3.035 „Прилагане на лесоустройски практики и залесяване за подобряване природозащитното състояние на горски природни местообитания и подпомагане на екосистемните услуги на територията на Северноцентрално държавно предприятие /СЦДП/“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда“, приоритетни оси „Натура 2000 и биоразнообразие“. Основната цел на проекта е „Подобряване природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“ на приоритетна ос 3 на ОПОС 2014-2020 г. чрез подобряване на природозащитното състояние на горските природни местообитания и подпомагане на екосистемните услуги, предоставяни от горите, чрез прилагане на лесоустройски практики и залесяване във и извън мрежата „Натура 2000“.

Повече информация за проекта и за мерките, които той включва, може да намерите на www.scdp.bg и на posadidarvo.com